

RECENZJA

rozprawy doktorskiej zatytułowanej

PRZECIWDZIAŁANIE WSPÓŁCZESNYM ZAGROŻENIOM BEZPIECZEŃSTWA W JEDNOSTKACH PENITENCJARNYCH SŁUŻBY WIĘZIENNEJ W POLSCE

opracowanej przez mgr. Mirosława ŁUSZCZA
pod kierunkiem dr. hab. Ryszarda SZYNOWSKIEGO

I. UWAGI OGÓLNE

Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr. Mirosława Łuszcza przedłożona została w Wydziale Nauk Stosowanych – Akademii Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa w Dąbrowie Górniczej, opracowana pod kierownictwem naukowym dr. hab. Ryszarda Szynowskiego. Obszar badawczy przedstawiony w pracy dotyczy przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych Służby Więziennej oraz zasad użycia i działania tej instytucji – zarówno w ujęciu teoretycznym jak i praktycznym.

Nadrzędnym celem polityki bezpieczeństwa państwa jest zapewnienie gwarancji istnienia i przetrwania organizacji państwowej, jej tożsamości, a także niezakłóconego funkcjonowania i rozwoju. R. Zięba, J. Zając zwracają uwagę na to, że: *podmiotem bezpieczeństwa jest człowiek wraz z jego wartościami, traktowany jako jednostka społeczna, a także jako określona zbiorowość społeczna o różnych charakterach więzi i uwarunkowaniach społecznych.*

Z uwagi na dynamicznie zmieniające się środowisko bezpieczeństwa oraz intensywność pojawiania się nowych lub rozwijania już istniejących zagrożeń, trafne prognozowanie przyszłości w tym obszarze staje się ważnym a zarazem kluczowym działaniem. Problematyka zapewnienia sprawnego i skutecznego funkcjonowania formacji ochronnych jest wieloaspektowa i złożona, w związku z tym wymaga podejmowania złożonych decyzji i działań, których sprawne prowadzenie jest uzależnione od jakości i sprawności organizacji między innymi w obszarze

zarządzania bezpieczeństwem. Praktyka zarządzania pozwala na wskazanie obszarów, z którymi wiąże się szereg wyzwań wymagających poszukiwania i implementacji nowoczesnych form i metod. Do najważniejszych z tych obszarów zaliczyć można zarządzanie współpracą z wieloma podmiotami krajowymi i zagranicznymi, zarządzanie ryzykiem i budową systemu wczesnego ostrzeżenia.

Tematyka dysertacji wskazuje na szereg patologii spowodowanych problemami społecznymi, ekonomicznymi, środowiskowymi lub słabym rozwojem infrastruktury, które to w szczególny sposób wpływają na rozwój patologii społecznych. Ukazywanie przedsięwzięć zapewniania bezpieczeństwa wpisuje się w problematykę zarządzania kryzysowego w wymiarze praktycznym i w dużej mierze powinno być ukierunkowane na kompleksowy opis wszelkich zachodzących w niniejszym obszarze wiedzy procesów, realizacji zadań przez wszelkie podmioty wykonawcze, transformacji struktur organizacyjnych, a także możliwości pozyskiwania coraz to nowych narzędzi w celu zapobiegania i przejmowania kontroli nad wszelkimi wyzwaniami gwarantującymi bezpieczeństwo w obszarze prowadzonych badań. Takie podejście z punktu widzenia teorii zarządzania kryzysowego, a nawet szerzej zarządzania bezpieczeństwem, należy oceniać niezwykle pozytywnie, bowiem wpływa bezpośrednio na postrzeganie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

Przyjęty temat rozprawy określa jednoznacznie przedmiot badań, który koncentruje się na roli i miejscu Służby Więziennej w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Zakładów Karnych. Nie ulega wątpliwości, że Służba Więzienna stanowi ważny element w zapewnieniu tego bezpieczeństwa.

Powyższe aspekty wskazały potrzebę prowadzenia badań nad problematyką przeciwdziałania zagrożeniom w jednostkach penitencjarnych w Polsce oraz uzasadniają wybór tematu rozprawy. Wybór tematu dysertacji argumentowany jest nieustanną potrzebą zapewnienia odpowiedniego stanu bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych w Polsce. Problematyka bezpieczeństwa jednostek penitencjarnych i jej istotność zostały empirycznie zaobserwowane przez autora dysertacji. Przedstawione argumenty nie tylko wskazują lukę poznawczą poprzez sformułowanie problemów badawczych, ale również uzasadniają umiejscowienie niniejszej rozprawy doktorskiej w obrębie nauk społecznych.

Te uwarunkowania dostrzegł Doktorant – poprawnie naświetlając potrzebę podjęcia badań w przedmiotowym zakresie, a ich uzasadnienie jest przekonujące. Przywołane przez Doktoranta w rozprawie uwarunkowania mają niezmiernie istotne znaczenie z punktu widzenia identyfikacji i opisu zjawisk stanowiących przedmiot badań w obszarze bezpieczeństwa. Wiele instytucji uświadamia sobie potrzebę prowadzenia interdyscyplinarnych badań, których wyniki staną się podstawą działań zmierzających do zwiększenia ciągłości działania zapewniającego doskonalenie zawodowe swoich pracowników i funkcjonariuszy.

Obecnie jak wskazują badania przeprowadzone przez Doktoranta, nie do końca może skutecznie realizować te zadania jednocześnie. Dlatego poszukiwanie odpowiednich rozwiązań jest istotne, a naukowa refleksja jest jak najbardziej pożądana. Zaproponowane rozwiązania stanowią pewien głos środowiska naukowego właśnie w obszarze podniesienia sprawności funkcjonowania systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, w tym w jednostkach penitencjarnych.

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że sprostanie wymogom zmian oraz dotrzymanie kroku rozwojowi w organizacji jest możliwe tylko wtedy, gdy posiada ona perfekcyjnie przygotowany personel. Wyrażam przekonanie, że lektura tej dysertacji nie tylko uświadomi złożoność zjawisk, ale również stanie się asumptem do realizacji zadań ukierunkowanych na rozwiązania systemowe.

Podjęcie badań naukowych w tym obszarze przez Autora uważam za w pełni uzasadnione. Biorąc powyższe pod uwagę z wielkim zainteresowaniem podjąłem się recenzji niniejszej rozprawy doktorskiej, formułując pod jej adresem określone oczekiwania, związane zarówno ze sferą metodologiczną, jak i merytoryczną.

II. OCENA WARSTWY METODOLOGICZNEJ

Ocena tej strony dysertacji skupi się głównie na treściach zawartych we wstępie oraz rozdziale pierwszym, bowiem w nich Doktorant przedstawił założenia badawcze.

W syntetycznym wstępie do rozprawy doktorskiej, Doktorant przedstawił motywy, jakimi kierował się podejmując wyzwanie przedstawienia problemu naukowego, odzwierciedlonego tytułem swojej rozprawy. W tym celu włożył wiele wysiłku w poszukiwanie często drobnych fragmentów, przekładających się logicznie na obraz realnej przedmiotowo rzeczywistości.

Problematykę z tego zakresu Autor zamieścił w rozdziale pierwszym, rozpoczynając od uzasadnienia podjęcia badań, co pozwoliło na przejście do

problemów dotyczących metodologii przeprowadzonych badań. Układ rozdziału jest konwencjonalny zgodny z przyjętymi standardami. Rozdział uwzględnia elementy uzasadniające podjęcie badań oraz wyboru tematu rozprawy. Zawiera również informacje o przedmiocie badań, stawianych problemach badawczych i celach prowadzonych badań, a także postawionych hipotezach. W kolejnych częściach rozdziału scharakteryzowano metody, techniki oraz narzędzia badawcze.

Poprawnie została naświetlona potrzeba podjęcia badań w przedmiotowym zakresie, a jej uzasadnienie nie pozostawia wątpliwości.

Autor przytacza wiele publikacji dotyczących bezpieczeństwa społecznego, systemu bezpieczeństwa narodowego, bezpieczeństwa wewnętrznego, co uwiarygadnia proces badawczy. Należy ocenić, iż wykazana literatura jest bogata, uzupełniona aktami prawnymi, co w połączeniu z dobrze zaprojektowanymi i udokumentowanymi badaniami empirycznymi uwiarygadnia zaprezentowane w dysertacji wyniki badań. W moim odczuciu brak jest jednak krytycznej analizy literatury, która powinna służyć jasnemu przedstawieniu i merytorycznemu dookreśleniu przedmiotu badań – szkoda, bo mogła ona stanowić istotny przyczynek do pogłębionej analizy możliwości wprowadzenia zmian przez środowisko pracowników służby więziennej w funkcjonowanie szeroko rozumianego systemu penitencjarnego w kraju.

Należy stwierdzić, iż Doktorant właściwie sformułował główny cel badań. Stąd naturalnym wydaje się, że Autor pominął liczne źródła w piśmiennictwie obcojęzycznym (szczególnie anglojęzycznym) oraz w prasie i internecie, które dostarczają wielu faktów i interpretacji zjawisk, oraz przyjęte determinanty jego osiągnięcia w postaci celów szczegółowych. Tym samym należy stwierdzić, iż właściwie ujęto badany problem, a materiał badawczy poprawnie zebrano i opracowano.

Analizując układ dysertacji z punktu widzenia proporcji między obszernością poszczególnych rozdziałów, uznaję go za poprawny.

Walor recenzowanej dysertacji stanowi fakt, że każdy rozdział kończy się uogólnionymi wnioskami, które stanowią część uzyskanych wyników badań.

Uwzględniając argumenty zawarte w uzasadnieniu oraz przyjęty określony przedmiot badań, za poprawnie zorganizowany należy uznać przyjęty proces badawczy. Ocena ta odnosi się również do wykorzystania przez Doktoranta metod, technik i narzędzi badawczych. Zastosowane metody badawcze wskazują na

właściwy ich dobór i umiejętność przeprowadzenia procesu badawczego opartego na metodzie praktycznej. Autor posłużył się w procesie badawczym dwiema technikami: ankietowania oraz wywiadu eksperckiego dla których przygotowała odpowiednie narzędzia badawcze. Jednak w mojej ocenie, zabrakło szerszego objaśnienia zastosowanych metod empirycznych. Wątpliwości dotyczą wielości prezentowanych przez Autora teorii – nie zawierają one ocen – które z nich są ważne lub najważniejsze, a także tego, czy w znacznym stopniu wpływają one na profilowanie dalszych działań związanych z pracą badawczą. Powyższy stan rzeczy umożliwił zgromadzenie, opis i analizę faktów związanych z przedmiotem badań, co w efekcie umożliwiło sformułowanie wniosków końcowych ujętych w rozprawie doktorskiej we wnioskach po rozdziałach merytorycznych oraz w zakończeniu niniejszej rozprawy i określenie potencjalnych kierunków doskonalenia rozwiązań w celu zapewnienia skutecznego bezpieczeństwa najważniejszym osobom i obiektom im służącym.

Nie rozumiem jednak, dlaczego Autor nie przyjął żadnych ograniczeń badawczych, które by w sposób klarowny i jednoznaczny określiły obszar badań, co znajduje odzwierciedlenie w treści dysertacji (np. Służba Ochrony Państwa – Biuro Ochrony Rządu?).

Uwzględniając powyższe zapisy, nie zawsze pozytywne a dotyczące aspektów metodologicznych rozprawy, oczekiwałbym, aby Doktorant, podczas obrony rozprawy podjął się także próby przekonania recenzenta do przyjętej metodologii badań oraz przedstawił ją w relacji: „przedmiot badań – problem badawczy – cel – hipoteza – zadania badawcze”.

Z punktu widzenia oceny metodologicznej rozdział ten posiada sprecyzowane podstawy metodologiczne. Jest on poprawnie skonstruowany i odpowiada wymogom logicznym i metodologicznym. Założenia badawcze recenzowanej dysertacji należy ocenić pozytywnie. Tworzą one spójną całość, gdzie istnieje związek tytułu, celu badań, głównego problemu badawczego i problemów szczegółowych, a przyjęte do ich rozwiązania metody scalają rozprawę, umożliwiając wyciąganie wniosków w ramach procedury badawczej oraz pozostają ze sobą w związku przyczynowo – skutkowym.

Należy stwierdzić, że przyjęte założenia metodologiczne pozwoliły uzyskać udokumentowany materiał teoretyczny ukierunkowany na rozwiązanie przedmiotowych problemów badawczych.

W uogólnieniu oceny tego rozdziału, stwierdzić można, iż Doktorant wykazał się umiejętnościami badawczymi, a uzyskane rezultaty zostały poprawnie zaprezentowane i opisane. Na podkreślenie zasługuje zarówno formalny, jak i merytoryczny układ rozprawy oraz jej wzbogacenie w tabele i wykresy, które pozwoliły na zobrazowanie prowadzonych badań – odrębny aspekt stanowi ich nie zawsze pozytywna prezentacja, a także edycja.

Część metodologiczna zazwyczaj jest najbardziej dyskusyjną, a nierzadko kontrowersyjną częścią pracy. Zwykle polegam na akceptacji promotora, który reprezentuje określoną szkołę metodologiczną.

III. OCENA MERYTORYCZNA PRACY

Kwestie merytoryczne dysertacji zostały przedstawione w sześciu rozdziałach. Doktorant interpretuje je, a nie staje się ich zakładnikiem. Ponadto przebija się tu przekonanie, że nie zmieniają się zasady, lecz sposoby działalności i forma zdarzeń.

Struktura recenzowanej dysertacji jest przejrzysta, a przeprowadzone wywody stanowią logicznie powiązaną całość. W opinii recenzenta można mieć nieco inną optykę postrzegania i oceny pewnych zjawisk zawartych w dysertacji. Podobnie może być w odniesieniu do doboru respondentów. Wyrażam przekonanie, że do kwestii tych Doktorant odniesie się podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej i uzasadni swą decyzję co do tego zagadnienia.

Za poprawne uznaję kończenie rozdziałów wnioskami. Zapewne w zamiarze Autora miało to być zwięźczenie prezentacji i opisu wyników badań w danym rozdziale pracy doktorskiej. Jednakże z reguły owe wnioskowanie jest w dalszym ciągu opisem, co najwyraźniej widać oceniając zakończenie dysertacji. Ponadto daje się zauważyć słabe uporządkowanie i wyeksponowanie wniosków końcowych w zakończeniu dysertacji. Postulowane kierunki zmian pozwalają ocenić, iż procedura badawcza była ukierunkowana na osiągnięcie zakładanego celu badawczego. Przedstawione wnioski stanowią wyniki badań uzyskanych w trakcie sekwencyjnego, opisanego we wstępie procesu badawczego i mogą stanowić jednocześnie pole do naukowej polemiki.

Prezentację merytorycznych treści Doktorant rozpoczął od rozdziału drugiego.

W rozdziale drugim przedstawiono rolę Służby Więziennej w systemie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Rozdział obejmuje zagadnienia odnoszące się do teoretycznych i prawnych uwarunkowań bezpieczeństwa

wewnętrznego w Polsce, uwypuklając rolę Służby Więziennej w tym aspekcie oraz przedstawia strukturę organizacyjną Służby Więziennej w kontekście uregulowań prawnych.

Rozdział trzeci prezentuje uwarunkowania zapewniające bezpieczeństwo w jednostkach penitencjarnych w Polsce. W tym rozdziale przedstawiono zagadnienia wynikające z podstaw prawnych wpływających na porządek i bezpieczeństwo w jednostkach penitencjarnych. Zaprezentowano również charakterystykę i podział systemu penitencjarnego. Opisano obowiązki i prawa, jakie posiadają funkcjonariusze w kwestii więźniów przebywających w jednostkach penitencjarnych. Przedstawiono elementy zabezpieczeń techniczno-ochronnych stosowanych w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej.

Rozdział czwarty zawiera szczegółowe informacje na temat identyfikacji i charakterystyki aktualnych zagrożeń bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych w Polsce. Dokonano analizy i przedstawiono klasyfikację zagrożeń występujących w zakładach karnych i aresztach śledczych. Przedstawiono podział zagrożeń na: wynikające ze strony funkcjonariusza, wynikające z postawy więźniów oraz te, które wynikają z innych przyczyn. Scharakteryzowano zagrożenia zewnętrzne w rejonie jednostek penitencjarnych oraz powstałych zagrożeń wewnętrznych na terenie wspomnianych jednostek.

Rozdział piąty obejmuje metody i procedury przeciwdziałania teraźniejszym zagrożeniom bezpieczeństwa stosowanych na terenach jednostek penitencjarnych w wybranych państwach Unii Europejskiej oraz w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej¹.

Oceniam, że układ tej części pracy jest logiczny i przejrzyste przedstawiający przeprowadzone badania. Dysertację cechuje pragmatyzm naukowy przejawiający się między innymi w wynikowości każdego kolejnego rozdziału.

Przedstawione wyniki badań zawierają wnioski z naukowej weryfikacji założeń hipotetycznych przyjętych do rozwiązania wskazanego problemu, a także zostały wzbogacone własnymi spostrzeżeniami dotyczącymi udziału w przedsięwzięciach z badanego obszaru.

¹ Systemy funkcjonowania służb zagranicznych wykazują spore różnice w realizacji zadań, jednak łączy je wspólny cel. Systemy te zazwyczaj różnią się regulacjami prawnymi dostosowanymi do prawa danego państwa, historią danego państwa, historią danej formacji, uprawnieniami oraz budżetem.

Zawarte treści stanowią punkt wyjścia dla kolejnych badań. Doktorant twórczo je interpretuje, przebija się tu przekonanie, że nie zmieniają się zasady, a sposoby i forma zdarzeń, co jest spowodowane coraz większą szybkością zmian cywilizacyjnych, odnoszących się zarówno do człowieka, jak i wykorzystywanych przez niego środków.

Konkludując stwierdzam, iż tę część rozprawy należy ocenić jako interesującą i konstruktywną w swej generalnej wymowie. Prowadzone analizy są przekonujące i poprawne logicznie, jest ona dobrze ułożona treściowo. Oparta została na wiedzy mającej swoje źródło w literaturze oraz w źródłach powszechnie obowiązującego prawa. Autor dokonał charakterystyki wybranych pojęć, skupiając się na ich opisie.

Reasumując – na podstawie zawartego materiału, w tej części dysertacji Doktorant dokonał weryfikacji przyjętych hipotez szczegółowych. Słusznie wskazał obszary, dzięki którym można poprawić efektywność utrzymania bezpieczeństwa w instytucjach penitencjarnych.

W rozdziale szóstym zaprezentowano analizę wyników badań własnych na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich oraz badań ankietowych. Interpretacja wyników doprowadziła do opracowania autorskich metod i procedur przeciwdziałania aktualnym zagrożeniom bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych w Polsce.

Rozdział siódmy zawiera informacje o metodach i procedurach przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych w Polsce. Przedstawiono nowe, opracowane metody i procedury postępowania w sytuacji zagrożeń. Zaproponowano nowe metody współpracy Służby Więziennej z innymi instytucjami, w celu zapobiegania występowaniu zagrożeń bezpieczeństwa na terenie zakładów karnych i aresztów śledczych.

Przedstawione wyniki badań zawierają wnioski z naukowej weryfikacji założeń hipotetycznych przyjętych do rozwiązania wskazanego problemu. Ponadto wykazano warunki konieczne do zweryfikowania przyjętych hipotez.

Na uwagę zasługuje fakt przeprowadzenia badań empirycznych przy użyciu metod diagnostycznych z wykorzystaniem technik w postaci wywiadów eksperckich i badania opinii poprzez zastosowanie narzędzi badawczych w postaci kwestionariuszy ankiet, które zostały przeprowadzone w różnych grupach badawczych. Wyniki tych badań niewątpliwie posłużyły do wzbogacenia materiału badawczego, co zdecydowanie podniosło wiarygodność rezultatów

przeprowadzonych badań. Przy planowaniu procedury badawczej i wykorzystaniu metod empirycznych kluczowym jest dobór respondentów. Badania ankietowe skierowane były do grupy respondentów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie jednostek penitencjarnych, byli to w znacznej większości funkcjonariusze działu ochrony. Wywiad ekspercki skierowany był natomiast do funkcjonariuszy, którzy zarządzają jednostkami penitencjarnymi lub sprawują nad nimi bezpośredni nadzór. Przeprowadzone badania dotyczyły szeroko rozumianej problematyki przeciwdziałania zagrożeniom na terenie jednostek penitencjarnych w Polsce.

W dysertacji Autor wskazuje na dobór respondentów oraz ekspertów – dlatego proszę o uzasadnienie wybranego obszaru badawczego oraz wskazanie, czy uzyskane wyniki w tym właśnie terenie można ekstrapolować na inne jednostki systemu penitencjarnego?

Badania zaprezentowane zostały w postaci zagadnień uszeregowanych w formie twierdzeń. Doktorant formułuje kolejne postulaty w odniesieniu do czynnika organizacyjnego. Następnie charakteryzuje i uzasadnia potrzebę posiadania rozwiązania systemowego, w ramach którego funkcjonują instytucje w badanym obszarze. Kolejne twierdzenia spajają poprzednie elementy poprzez syntezę, by w efekcie przejść do form i metod prowadzenia takich działań – ale nie procedury.

Oceniam, że w tej części dysertacji widać niezbędne umiejętności w sposobie formułowania postulatów, co wynika między innymi z wieloletniego doświadczenia zawodowego Doktoranta w tym zakresie.

Zakończenie zawiera wnioski dotyczące przeprowadzonych badań. Autor dokonuje zwięzłego podsumowania wysiłku badawczego związanego z opracowywaniem rozprawy. Poczynając od przyczyn stanowiących inspirację do naukowego opracowania tematu prezentuje, w zwięzłej kompresji, najważniejsze Jego zdaniem osiągnięcia poznawcze, uzyskane podczas opracowywania rozprawy.

Widoczne jest przekonanie Autora, że przedstawiona dysertacja nie prezentuje jedyne rozwiązanie koniecznego do natychmiastowego wprowadzenia w życie.

Przeprowadzone badania, wnioski mają charakter autorski i nowatorski, Pan mgr Mirosław Łuszcz podjął się zadania, z którego wywiązał się pozytywnie.

Bibliografia składająca się z pozycji zwartych dokumentów normatywnych, artykułów oraz źródeł internetowych, zawiera rejestr celowo dobranych pozycji, uzasadnionych tematem i zakresem przeprowadzonych badań. Szkoda, że Autor

mając prawo do samodzielnego doboru literatury przedmiotu nie odniósł się do stanu badań nad tematyką dysertacji. Niwelowałoby to potencjalne zarzuty o niewykorzystanie dorobku konkretnego pracownika nauki.

W ogólnej ocenie uznać należy, iż została ona dobrana w sposób uzasadniony tematem rozprawy, szkoda niestety, że Autor nie pogrupował jej zgodnie z przyjętą metodologią.

Konkludując – w wyniku zrealizowanych badań Doktorant prześledził społeczne uwarunkowania w obszarze prowadzonych dociekań naukowych. Uzyskane efekty tych badań stanowią nową możliwość redefinicji systemu funkcjonującego w obszarze prowadzonych badań, co jest szczególnie ważne w aktualnie zachodzących procesach. Praca jest udaną próbą wzbogacenia wiedzy w tym dość wielowarstwowym obszarze oraz w specyficznym społecznie sektorze służby na rzecz zapewnienia oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego w państwie. Zawarte w niej wyniki badań mogą znaleźć zastosowanie w działalności naukowej, a zwłaszcza dydaktycznej w uczelniach prowadzących kierunek studiów bezpieczeństwo wewnętrzne.

Poprawność merytoryczna przedstawionej do recenzji pracy nie budzi zasadniczych zastrzeżeń, o wartości naukowej przedłożonej rozprawy doktorskiej świadczą w mojej ocenie między innymi, twórcze wykorzystanie dorobku teoretycznego oraz doświadczenia i wiedzy praktycznej w tworzeniu spójnych, a także przekonujących postulatów, czego efektem jest opracowanie przedmiotowej koncepcji. W podsumowaniu stwierdzam, że dysertacja jest napisana poprawnym językiem, choć Autorowi nie udało się uniknąć błędów edycyjnych, które jednak nie obniżają jednoznacznie wartości pracy. Sformułowane tezy oraz przedstawione propozycje rozwiązań nie wzbudzają większych wątpliwości. Jednak w trakcie lektury rozprawy doktorskiej nasunęło się kilka dyskusyjnych kwestii, które pozostawiam do wyjaśnienia podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej, tj.:

1. Literatura przedmiotu nie jest zgodna co do faktu określania bezpieczeństwa zarówno *stanem*, jak i *procesem*. Istnieją środowiska głoszące tezę, że dynamika i statyka nie mogą z logicznego punktu widzenia istnieć jednocześnie. Jakie jest zdanie Doktoranta w tej kwestii? Czy bezpieczeństwo wewnętrzne należy w dominującej części do kategorii stanu czy procesu?
2. W dysertacji przedstawiona została komparatystyka obowiązujących rozwiązań w wybranych państwach, w badanym obszarze. Proszę zatem

o przedstawienie możliwości zaadoptowania prezentowanych rozwiązań w stosunku do proponowanych kierunków doskonalenia (...).

IV. OCENA KWALIFIKACYJNA I WNIOSEK KOŃCOWY

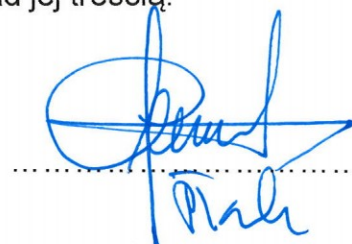
Rozprawa jest autorskim dokonaniem Doktoranta, dowodzi oryginalności prowadzonych badań. Doktorant dokonał odważnych i trafnych ocen funkcjonowania jednostek penitencjarnych w Polsce. Użyta terminologia jest poprawna i zgodna z obowiązującymi normami. Doktorant wykazał potrzebę naukowego poznania przedstawionej problematyki. Uzyskane wnioski wnoszą wartość w aktualną potrzebę społeczną, jaką jest poprawa funkcjonowania systemu penitencjarnego. Zastosowana metodyka badawcza sprawiła, że w efekcie uzyskano materiał, który całościowo odnosi się do rozwiązywanych problemów badawczych oraz hipotezy roboczej.

Wątpliwości wyrażone w recenzji do wybranych treści rozprawy mają charakter polemiczny. Głównie w ich kontekście sformułowane zostały problemy, do których Autor powinien odnieść się w trakcie obrony rozprawy. Pojawiające się w pracy potknięcia językowe i merytoryczne nie obniżają wartości jej treści.

Wniosek końcowy

Oceniając pozytywnie przedstawioną do recenzji rozprawę doktorską stwierdzam, że odpowiada ona wymaganiom stawianym w art. 11 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (*Dz. U. z 2017 roku, poz. 1789 z późniejszymi zmianami*).

W związku z powyższym przedstawiam wniosek o dopuszczenie do publicznej obrony recenzowanej rozprawy doktorskiej oraz dyskusji nad jej treścią.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'P' followed by a surname, written over a horizontal dotted line.